

Тематичний напрямок 14. Освітні програми і технології

*Застрожнікова І.В.
к. н. держ. упр., доцент, доцент кафедри
публічного управління, адміністрування та права,
Таврійський державний агротехнологічний університет*

ЯКІСНА ОСВІТА, ЯК ПЕРЕДУМОВА СТАЛОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

Розвиток аграрного потенціалу країни – запорука стійкого економічного зростання. Загалом, як свідчить міжнародний досвід, на сьогоднішній день необхідним є перехід від централізованої аграрної політики, сконцентрованої на аграрному секторі, до більш інтегрованої політики розвитку сільської місцевості, що передбачає наявність зв'язку між економічними, екологічними, соціальними та територіальними аспектами життєдіяльності сільських територій [4]. Для успішної реалізації цієї політики потрібно, зокрема, забезпечити створення відповідних місцевих інститутів, серед яких сучасні освітні заклади.

Неможливо уявити розвиток сільського господарства без розвитку сільських територій, добробуту селянина, як основного господаря земель. Тому, сталий розвиток сільських територій є важливою передумовою для гарного економічного розвитку сільського господарства країни. Все більшого значення набуває реалізація на практиці тих організаційно-економічних заходів мотиваційного механізму, які пов'язані з соціальними перетвореннями на селі [2].

Серед основних проблем розвитку сільських територій можна назвати масовий відтік молодих кваліфікованих кадрів з села до великих міст. Раніше у [6] нами було встановлено, що важливими пріоритетами державної аграрної політики є створення умов для закріплення в сільській місцевості кваліфікованих спеціалістів сільського господарства, освіти, культури, охорони здоров'я та побутового обслуговування.

На думку вченого Р.Олексенко, саме освіта є суспільною підсистемою, в якій у найактивніший та найадекватніший спосіб долається невідповідність між сферою знання і цінностей та об'єктивно-реальними умовами [6].

Тому, першочерговим завданням влади є забезпечення усіх умов для життя та розвитку молоді у селах. І розпочинати треба з освіти усіх рівнів, у першу чергу, із шкільної. Відомо, що сільські учні вже кілька років поспіль, мають нижчі бали ЗНО - це пояснюється як соціально-економічним статусом мешканців сіл, так і нижчою якістю освіти в сільських школах. У селах бракує молодих спеціалістів, включаючи вчителів.

Для подолання проблеми нестачі шкільних вчителів на селі, на початку 2019 року в Україні було прийнято закон, у якому зафіксовано, що вступники, які мають бажання працювати в сільській місцевості, вперше зможуть

скористатися правом першочергового зарахування на бюджет. Наразі дане право поширюється на майбутніх лікарів та вчителів, що оберуть навчання на спеціальностях галузей знань 01 «Освіта/Педагогіка» і 22 «Охорона здоров'я». За даними МОН, право першочергового вступу отримають ті, хто попередньо пройде конкурс та укладе угоду на відпрацювання в селі або селищі міського типу не менше 3 років [1]. На наш погляд, дія цього закону допоможе покращити якісний склад вчителів сільських ОТГ. (моя стаття харьков)

Ця робота вже проводиться на регіональному рівні: конкурс організовують облдержадміністрації (ОДА) на основі прогнозу територіальних громад щодо потреби фахівців з вищою медичною чи педагогічною освітою. Для приведення даного закону у дію ОДА мають активно інформувати вступників через власні інтернет-сайти та засоби масової інформації. Конкурси оголошені до 1 березня, а до 30 квітня – вже мають оголосити їх результати.

При цьому самі вступники та їх батьки мають бути більш активними та проявляти ініціативу до участі у конкурсі, цікавитися можливістю першочергового вступу в представників своєї місцевої влади. ОДА самі визначають порядок та умови таких конкурсів. Це, зокрема, стосується вимог до конкурсантів та переліку документів. Водночас МОН радить одним із критеріїв визначити місцепроживання учасника. Тоді перевагу зможуть отримати ті, хто живе в тому ж (найближчому) населеному пункті, що й майбутній роботодавець, наприклад школа чи дитячий садок. Таким чином, підтримка буде надана тим дітям з сіл, які хочуть отримати вищу освіту і повернутися працювати до себе додому [3].

Спеціальність, термін та освітній рівень, які планує обрати конкурсант, мають співпадати з визначеною потребою у фахівцях. Учасники повинні бути попередньо ознайомлені зі своїми обов'язками щодо навчання та відпрацювання. При цьому територіальні громади, що формують замовлення на кваліфіковані кадри вказаних спеціальностей, зобов'язані прийняти рішення про забезпечення майбутніх працівників безоплатним житлом на термін не менш як 3 роки.

Переможці конкурсів отримають право на першочергове зарахування. Їх конкурсний бал множитиметься на першочерговий коефіцієнт (1,05). Для вступників на бакалавра (магістра медичного, фармацевтичного спрямування) в Умовах прийому додатко впередбачено спеціальну квоту-4, під яку буде надано частину бюджетних місць.

Після закінчення навчання випускник повинен буде протягом місяця прибути до місця відпрацювання, укласти трудовий договір та почати роботу. Якщо ж випускник відмовиться виконувати умови угоди, йому потрібно буде відшкодувати кошти, витрачені вишем на його підготовку.

Нестача кваліфікованих кадрів для сільськогосподарських підприємств – проблема, яка також пов'язана із відтоком молоді з села. Крім того, представники аграрного бізнесу вважають, що українським навчальним закладам потрібно орієнтуватися на потреби агробізнесу [1].

Так, наприклад, вагоме місце у системі агробізнесу України займають фермерські господарства, тому напрям підготовки «Організація і ведення

фермерського господарства» є дуже актуальним. Підтримка державою невеликих фермерських господарств, зокрема фермерських господарств сімейного типу, має розпочинатися саме з розвитку освіти за цим напрямом .

Українська система аграрної освіти має конкурентні переваги, які можна вважати унікальними на ринку освітніх послуг, адже наша країна має умови для створення і апробації інноваційних продуктів для різних агрокліматичних зон у межах одного регіону. Це забезпечує відповідність наукомістких результатів реальним умовам ведення аграрного виробництва. На наш погляд, для подальшої підтримки інфраструктури села та запобігання масового виїзду молоді з сільських громад, необхідно запроваджувати подібні програми для інших ВНЗ, зокрема, для аграрних, у яких готують фахівців для сільського господарства [3].

Список літератури

1. Гришко Л. Агрономи, але не землероби – особливості аграрної освіти в Україні / Л. Гришко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dw.de/p/152V6>.

2. Застрожніков А.Г., Застрожнікова І.В. Державна підтримка інфраструктури села, як передумова сталого розвитку сільського господарства країни. / А.Г. Застрожніков, І.В. Застрожнікова // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки) / За ред. М.Ф. Кропивка. – Мелітополь: Вид-во Мелітопольська типографія «Люкс», 2016. - №1. – с.148-152 .

3. Застрожнікова І.В. Державне регулювання підготовки кадрів для об'єднаних територіальних громад вищими навчальними закладами України./ І.В. Застрожнікова // Актуальні проблеми державного управління: зб. наук. пр. – Х.: Вид-во ХарРІ НАДУ «Магістр», 2019. – Вип. 1 (55).

4. Застрожнікова І.В. Інституціональні основи формування аграрної політики / І.В. Застрожнікова //Інвестиції : практика та досвід. – 2010. – № 9. – С. 96-99.

5. Застрожнікова І.В. Обґрунтування пріоритетів державної аграрної політики / Економіка та держава. – 2010. – № 6. – С. 33-35.

6. Олексенко Р.І. Стратегічні завдання освіти і виховання сучасного підприємця / Р.І. Олексенко Нова парадигма. – 2012. – Вип. 112. – с.19-28.